

Quản lý hoạt động giáo dục kỹ năng sống cho học sinh ở các trường trung học cơ sở huyện Trảng Bom, tỉnh Đồng Nai

Nguyễn Thị Vân Anh

Trường THCS Huỳnh Thúc Kháng, Tây Hòa, Trảng Bom, Đồng Nai

Học viên cao học Trường Đại học Trà Vinh

Received: 2/10/2023; Accepted: 12/10/2023; Published: 20/10/2023

Abstract: From the results of research on practical management of life skills education activities for students in secondary schools in Trảng Bom district, Dong Nai province, the article proposes management measures to meet current educational innovation. .

Keywords: Life skills, middle school students, Trảng Bom district, Dong Nai province

1. Đặt vấn đề

Huyện Trảng Bom, tỉnh Đồng Nai là một huyện thuộc vùng trung du của tỉnh Đồng Nai, nằm dọc theo Quốc lộ 1, là cửa ngõ đi vào Thành phố Hồ Chí Minh nên có lợi thế về phát triển giao thông. Bên cạnh đó, Trảng Bom cách Biên Hòa 12 km và Thành phố Hồ Chí Minh 42 km về phía đông nên thuận tiện cho việc giao thương, buôn bán và đầu tư công nghiệp; có diện tích 324,27 km², dân số năm 2020 là 363.122 người, trong đó dân số thị trấn Trảng Bom là 25.167 người. Nhận thấy vai trò quan trọng của giáo dục kỹ năng sống cho học sinh (HS), trong những năm qua ngành giáo dục huyện đã chỉ đạo các trường trung học cơ sở chú trọng, giáo dục kỹ năng sống theo chương trình GDPT năm 2018. Đội ngũ cán bộ quản lý (CBQL) nhiều trường đã đi vào nghiên cứu, chỉ đạo các hoạt động giáo dục kỹ năng sống cho HS qua việc đổi mới về nội dung, hình thức tổ chức các hoạt động tích hợp liên môn học trong giờ học và ngoài giờ chính khóa. Nhận thức của CBQL cũng như GV đối với công tác giáo dục kỹ năng sống có nhiều sự chuyển biến rõ nét. Hệ thống văn bản chỉ đạo cũng luôn đề cập nhiều đến việc tích hợp giáo dục kỹ năng sống vào nội dung của từng tiết dạy văn hóa, trong hoạt động GD ngoài giờ lên lớp gắn với phong trào thi đua theo Chỉ thị số 40/2008/CT- BGDĐT trong các trường phổ thông giai đoạn 2008-2013, việc giáo dục kỹ năng sống thông qua hoạt động GD ngoài giờ lên lớp được đầu tư nhiều hơn, chú trọng việc gắn hoạt động GD với cộng đồng. Công tác giáo dục kỹ năng sống đã có nhiều chuyển biến.

Tuy nhiên, việc rèn KNS của HS ở một số trường trung học cơ sở vẫn còn nhiều hạn chế, vẫn còn một bộ phận không nhỏ GVCN chưa thực hiện tốt việc giáo dục kỹ năng sống qua các tiết hoạt động ngoài

giờ lên lớp, hoặc nếu có thì thực hiện một cách miễn cưỡng, mang tính bắt buộc,... làm cho HS không thấy hứng thú với hoạt động này. Nguyên do chính là trong tư tưởng CBQL, GV, CM HS vẫn có sự chú trọng đến việc dạy, học kiến thức; việc rèn KNS cho HS ở một số nơi còn mang tính hình thức, qua loa, đại khái, chưa sâu.

Từ những vấn đề trên, tác giả đã nghiên cứu và trình bày kết quả bước đầu thông qua bài viết quản lý hoạt động giáo dục kỹ năng sống cho học sinh các trường trung học cơ sở ở huyện Trảng Bom, tỉnh Đồng Nai.

2. Kết quả nghiên cứu

2.1. Hoạt động giáo dục kỹ năng sống

Kỹ năng sống từ quan điểm GD là tất cả những kỹ năng cần thiết, trực tiếp giúp cá nhân sống thành công và hiệu quả, trong đó tích hợp những khả năng, phẩm chất, hành vi tâm lý xã hội. Các hoạt động giáo dục kỹ năng sống khi tổ chức không khí trở nên vui nhộn - cuốn hút hơn, hay các sân chơi do Đội và Nhà trường tổ chức cũng được đa dạng hoá hơn bằng nhiều hình thức (sân chơi kiến thức, sân khấu hoá, biểu diễn văn nghệ, kể chuyện,...) làm cho HS hứng thú, tích cực hơn trong học tập và văn hoá phù hợp và đương đầu được với những tác động của môi trường. Những KNS cốt lõi cần nhấn mạnh là kỹ năng: tư duy tư duy, giao tiếp, ra quyết định, xác định giá trị, xử lý tình huống và kỹ năng làm chủ bản thân, tự nhận thức. Theo đó, giáo dục kỹ năng sống là trang bị cho HS những kỹ năng sống cơ bản, giúp HS vượt qua khó khăn, thách thức, tận dụng được những cơ hội quý giá trong cuộc sống, sống có trách nhiệm. Đồng thời, hoạt động này còn giúp HS biết kiểm soát, giải quyết vấn đề theo hướng tích cực vững vàng trước những áp lực của cuộc sống.

Hoạt động GD là các hoạt động được thực hiện theo mục tiêu nhằm hình thành và nhân cách phát triển con người được GD dưới quan hệ của những tác động sư phạm của nhà trường. Theo đó, khái niệm hoạt động giáo dục kỹ năng sống được hiểu là quá trình hình thành và phát triển cho các em các kỹ năng làm chủ bản thân, ứng xử phù hợp, cũng như khả năng ứng phó tích cực trước các tình huống thực tế, phù hợp với lứa tuổi nhằm đáp ứng với mục tiêu GD toàn diện của Chương trình GD phổ Thông qua hoạt động giáo dục kỹ năng sống, HS được rèn luyện năng lực tư duy, chất lượng GD toàn diện được nâng lên.

2.2. Quản lý hoạt động giáo dục kỹ năng sống cho học sinh các trường trung học cơ sở

Quản lý hoạt động giáo dục kỹ năng sống cho HS các trường trung học cơ sở là sự tác động có mục đích, có ý thức của chủ thể tới đối tượng quản lý, nhằm đưa hoạt động giáo dục kỹ năng sống đạt kết quả tốt nhất; là bộ phận quản lý trường học các cơ sở GD, bao gồm: hàng loạt những hoạt động tiến hành lựa chọn, tổ chức và thực hiện các nguồn lực, các tác động của nhà quản lý, của tập thể sư phạm, của các lực lượng GD theo kế hoạch chủ động và chương trình GD, nhằm thay đổi hay tạo ra hiệu quả GD cần thiết. Hay nói khác đi, đó là sự tác động có mục đích, có ý thức của chủ thể tới đối tượng quản lý, nhằm đưa hoạt động giáo dục kỹ năng sống đạt hiệu quả cao nhất. Từ những phân tích trên, tác giả cho rằng: Quản lý hoạt động giáo dục kỹ năng sống cho HS các trường trung học cơ sở là quá trình tác động có định hướng của chủ thể quản lý lên thành tố tham gia quá trình hoạt động giáo dục kỹ năng sống nhằm giúp HS có KNS cơ bản nhất để tham gia tích cực hoạt động xã hội.

Quản lý hoạt động giáo dục kỹ năng sống cho HS trường trung học cơ sở là nhằm đảm bảo các quy định về việc trang bị cho HS trung học cơ sở những kiến thức, giá trị thái độ và kỹ năng phù hợp, kịp thời xử lý tốt các hiện tượng lệch chuẩn về KNS của HS; hướng dẫn, tham mưu, tư vấn cho các cụm dân cư; trên cơ sở đó hình thành cho HS trung học cơ sở những hành vi, thói quen lành mạnh, tích cực, loại bỏ hành vi thói quen tiêu cực. Quản lý hoạt động giáo dục kỹ năng sống cho HS trung học cơ sở nhằm nâng cao chất lượng, hiệu quả của việc tổ chức hoạt động giáo dục kỹ năng sống, góp phần thực hiện mục tiêu cụ thể của bậc học.

2.3. Biện pháp quản lý hoạt động giáo dục kỹ năng sống cho học sinh các trường trung học cơ sở ở huyện Trảng Bom, tỉnh Đồng Nai

2.3.1. Nâng cao nhận thức của cán bộ quản lý, giáo viên, nhân viên, cha mẹ học sinh và học sinh về hoạt động giáo dục kỹ năng sống cho học sinh

Biện pháp này rất cần thiết. Trong nhà trường, CBQL, GV là lực lượng nòng cốt quyết định chất lượng GD. Vì vậy, việc nâng cao nhận thức cho CBGV về hoạt động giáo dục kỹ năng sống cho HS có ý nghĩa quan trọng. Từ việc nâng cao nhận thức, CBQL và GV nhà trường sẽ có cái nhìn đúng đắn về công tác quản lý hoạt động giáo dục kỹ năng sống cho HS trung học cơ sở. Điều chỉnh được tư tưởng nhận thức của CBQL, GV để phát huy tinh thần chăm sóc, GD HS và nhận thức về tầm quan trọng của quản lý hoạt động giáo dục kỹ năng sống cho HS trung học cơ sở.

2.3.2. Xây dựng kế hoạch, chương trình hoạt động giáo dục kỹ năng sống cho học sinh các trường trung học cơ sở

Biện pháp này rất quan trọng nhằm làm cho hoạt động giáo dục kỹ năng sống cho học sinh các trường trung học cơ sở thực hiện đúng kế hoạch đề ra trong năm học.

Hiện nay ngành GDĐT đang từng bước đổi mới phương pháp dạy học chuyển từ tiếp cận kiến thức sang phát triển phẩm chất, năng lực của người học... Chương trình GDPT 2018 cũng đã “cụ thể hóa mục tiêu GDPT là giúp người học làm chủ kiến thức phổ thông; biết vận dụng hiệu quả kiến thức vào đời sống và tự học suốt đời; có định hướng lựa chọn nghề nghiệp phù hợp; biết xây dựng và phát triển hài hòa các mối quan hệ xã hội; có cá tính, nhân cách và đời sống tâm hồn phong phú; nhờ đó có được cuộc sống có ý nghĩa và đóng góp tích cực vào sự phát triển của đất nước và nhân loại”. (Chương trình GDPT 2018). Vì vậy, mục tiêu của việc xây dựng kế hoạch, chương trình hoạt động giáo dục kỹ năng sống cho HS trung học cơ sở là:

Làm cho hoạt động giáo dục kỹ năng sống luôn có kế hoạch và được thực hiện đúng kế hoạch. Nhà trường và GVCN lớp luôn chủ động xây dựng và thực hiện đúng kế hoạch đã vạch ra.

Tạo điều kiện cho việc triển khai hoạt động giáo dục kỹ năng sống cho HS một cách thuận lợi nhất bằng việc xác định rõ chương trình hành động của hoạt động giáo dục kỹ năng sống cho HS các trường trung học cơ sở.

2.3.3. Tổ chức, chỉ đạo thực hiện kế hoạch, chương trình hoạt động giáo dục kỹ năng sống cho học sinh các trường trung học cơ sở

Biện pháp này nhằm giúp cho các nhà quản lý cải tiến cách tổ chức, chỉ đạo hoạt động giáo dục kỹ năng sống cho trung học cơ sở; giúp cho việc quản lý các hoạt động này đạt hiệu quả hơn. Việc chỉ đạo tổ chức hoạt động giáo dục kỹ năng sống còn thể hiện tâm huyết của người làm công tác GD trước những thực trạng về KNS của lớp trẻ hiện nay. Làm cho mọi người thấy được tầm quan trọng của hoạt động giáo dục kỹ năng sống cho HS trung học cơ sở và cùng nhau hợp tác, hỗ trợ cho hoạt động này.

2.3.4. Thường xuyên theo dõi, kiểm tra, đánh giá việc thực hiện kế hoạch, chương trình hoạt động giáo dục kỹ năng sống cho HS các trường trung học cơ sở

Biện pháp này nhằm góp phần cung cấp nguồn thông tin hai chiều nhanh nhất để kịp thời điều chỉnh hoạt động giáo dục kỹ năng sống cho HS trung học cơ sở đạt kết quả. Kết quả của kiểm tra đánh giá là cơ sở để điều chỉnh hoạt động dạy, học và QLGD. Nếu thực hiện không tốt sẽ gây tác hại to lớn trong việc sử dụng nguồn nhân lực. Ngược lại, nếu thực hiện tốt, đánh giá chính xác và khách quan sẽ giúp người học tự tin, hăng say, nâng cao sự sáng tạo trong học tập, góp phần nâng cao hoạt động giáo dục kỹ năng sống cho HS trung học cơ sở.

2.3.5. Phát huy vai trò các lực lượng và phối hợp chặt chẽ giữa các lực lượng trong quá trình hoạt động giáo dục kỹ năng sống cho học sinh

Hoạt động GDHS là trách nhiệm của toàn xã hội, nhà trường đóng vai trò trung tâm GD và phối hợp với CMHS, các lực lượng ngoài nhà trường cùng quan tâm đến công tác GDHS.

Mục tiêu của biện pháp này là tạo sự đồng thuận, phối hợp với Ban đại diện CMHS và các lực lượng GD khác để họ hiểu, hỗ trợ trong việc tổ chức hoạt động giáo dục kỹ năng sống cho HS, tạo sức mạnh tổng hợp, góp phần nâng cao chất lượng và hiệu quả GD toàn diện của HS.

Tạo được sự liên kết, phối hợp chặt chẽ giữa các lực lượng GD trong giáo dục kỹ năng sống cho HS. Trên cơ sở đó tạo ra một môi trường rèn luyện đồng bộ, sự thống nhất trong tác động GD cho HS. Có sự phối hợp nhịp nhàng giữa các bộ phận trong nhà trường, giữa CMHS và GV, giữa nhà trường với các tổ chức xã hội trong việc thực hiện các nội dung GD và hình thức giáo dục kỹ năng sống cho HS.

2.3.6. Xây dựng môi trường giáo dục, tạo điều kiện thuận lợi cho việc hoạt động giáo dục kỹ năng sống

Môi trường GD không tự có sẵn mà cần phải tạo lập, phát triển, duy trì và nuôi dưỡng nó. Đối với người học và quy trình học, việc xây dựng và duy trì một môi trường hỗ trợ cho việc giáo dục kỹ năng sống là rất quan trọng. Một trong các yếu tố góp phần hết sức quan trọng trong việc GD HS: cảnh quan sư phạm. *Làm sao để trường ra trường, lớp ra lớp* và tự nhà trường đúng nghĩa của nó đã mang yếu tố GD.

Xây dựng các giá trị văn hoá đạo đức cốt lõi làm chuẩn mực để cho CBQL, GV, nhân viên, HS lấy đó làm mục tiêu để phấn đấu và đạt được. Bồi dưỡng các kỹ năng thiết lập kỹ năng giao tiếp ứng xử của CBQL, GV, nhân viên đối với HS, CMHS, đồng nghiệp, cấp trên.

3. Kết luận

Từ kết quả nghiên cứu, tác giả đã đề xuất 6 biện pháp quản lý. Các biện pháp trên có mối quan hệ chặt chẽ với nhau, có tác dụng bổ sung cho nhau trong việc đẩy mạnh nâng cao chất lượng dạy học; kết quả khảo nghiệm đã xác nhận tính cần thiết và khả thi của các biện pháp đề xuất. Nếu thực hiện các biện pháp trên một cách có hệ thống, đồng bộ chắc chắn sẽ tạo ra sự chuyển biến tích cực trong hoạt động giáo dục kỹ năng sống cho HS, góp phần nâng cao chất lượng GD của các trường THCS trong tình hình hiện nay.

Tài liệu tham khảo

1. Đảng Cộng sản Việt Nam (2013). *Nghị quyết 29-NQ/TW ngày 04/11/2013 Hội nghị Ban chấp hành Trung ương khóa XI về đổi mới căn bản, toàn diện GDĐT*. Hà Nội
2. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2020). *Thông tư số 28/2020/TT-BGDĐT ngày 4/9/2020 của Bộ trưởng Bộ GDĐT ban hành Điều lệ trường trung học cơ sở*. Hà Nội
3. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018). *Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT ngày 26/12/2018 về việc ban hành Chương trình GDPT*. Hà Nội
4. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2017). *Công văn 4026/BGDĐT-GDCTHSSV V/v tăng cường giáo dục kỹ năng sống cho HS*. Hà Nội
5. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2019). *Công văn số 3535/BGDĐT- GDTH ngày 19/08/2019 về việc Hướng dẫn thực hiện nội dung Hoạt động trải nghiệm cấp TH trong Chương trình GDPT 2018 từ năm học 2020-2021*. Hà Nội
6. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2015). *Công văn số 463/BGDĐT-GDĐT ngày 28/01/2015 của Bộ GDĐT về việc hướng dẫn triển khai thực hiện giáo dục kỹ năng sống tại các cơ sở GD mầm non, GDPT và GDTX*. Hà Nội